

Přírodní parky na území Královéhradeckého kraje

Příloha č.3

Obsah:

1. PŘÍRODNÍ PARKY NA ÚZEMÍ KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE.....	2
1.1. PŘÍRODNÍ PARK ORLICE.....	2
1.2. PŘÍRODNÍ PARK SÝKORNICE	4
1.3. PŘÍRODNÍ PARK LES VČELNÝ.....	5
1.4. PŘÍRODNÍ PARK ÚDOLÍ ROKYTENKY A HVĚZDNÉ	6
1.5. PŘÍRODNÍ PARK HRÁDEČEK	7

1. Přírodní parky na území Královéhradeckého kraje

Textová část u PP Orlice, PP Les Včelný a PP Sýkornice je převzata z publikace Faltysová H., Mackovčín P., Sedláček M., a kol (2002): Královéhradecko. In: Mackovčín a Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek V. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 410s.

1.1. Přírodní park Orlice

Byl zřízen v roce 1996 na území okresů Ústí nad Orlicí, Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou podél toků Divoké i Tiché Orlice s výjimkou oblasti ležící v CHKO Orlické hory, v délce přibližně 200 km. Nadmořská výška území se pohybuje od přibližně 500 m na horních tocích Tiché a Divoké Orlice do 230 m při ústí Orlice do Labe. Na horních tocích zahrnuje nivu širokou jen několik desítek metrů, na dolním toku se výrazně rozšiřuje. Krajinný charakter se mění od podhorského k typicky rovinném s množstvím starých říčních ramen. V okrese Hradec Králové leží jen malá část území parku. Jeho geologické podloží je tvořeno převážně svrchnokřídovými sedimenty české křídové pánve. Meandrující koryto řeky je ohraničeno svahy kvartérních štěrkopískových teras a jeho dno je pokryto recentními sedimenty. Niva je na území okresu široká až několik kilometrů. Přírodní koryto řeky vytváří soustavu živých meandrů a starých mrtvých ramen, které jsou obklopena mokřinami, loukami a zbytky lužních porostů.

Územní ochrana nivy Orlice na úrovni odpovídající dnešnímu přírodnímu parku byla prosazována již od 70. let 20. století. Tato idea však narážela na odpor zde hospodařících zemědělských organizací. Tehdejší právní předpisy navíc neumožňovaly vyhlásit ochranu území výhradně pro ochranu krajinného rázu. Tuto možnost přinesl až zákon č. 114/1992 Sb.

Orlice je jednou z posledních českých řek, jejichž koryto nebylo v nížinné části na dlouhých úsecích regulováno. Proto se zde dodnes tok přirozeně vyvíjí, vznikají nové průpichy a mrtvá ramena a dochází také k pravidelným záplavám, které se opakují i víckrát ročně, zvláště v posledních letech 20. století, kdy byl odlesněn hřbet Orlických hor. Na rozdíl od konce 80. let, kdy byla většina pozemků kolem řeky rozorána, je v současné době, na přelomu století záplavové území trvale zatravněno a rozlévající se voda ztrácí rychlost a pozbývá ničivého účinku.

Posláním přírodního parku je ochrana přirozených a polopřirozených ekosystémů kolem řeky a jejích mrtvých ramen. Bylinná skladba luk je převážně druhotná, protože velkoplošně intenzivní zemědělství v 70. a 80. letech bylo založeno na pravidelné dvouleté obnově lučních porostů v nivě. Cennější ekosystémy jsou proto zachovány ve zbytcích mrtvých říčních ramen, v nichž přežívají mizející vodní společenstva s leknínem bělostným (*Nymphaea candida*), stulíkem žlutým (*Nuphar lutea*), růžkatcem ostnitým (*Ceratophyllum demersum*), stolítkem klasnatým (*Myriophyllum spicatum*), rdestem vzplývavým (*Potamogeton natans*). Na březích ramen a v bažinatých sníženinách rostou kosatec žlutý (*Iris pseudacorus*), žebratka bahenní (*Hottonia palustris*), čestec dlouholistý (*Pseudolysimachion longifolium*) a další mizející druhy rostlin, které místy doprovázejí i aktivní tok Orlice. Voda Orlice však přináší i rostliny, jejichž výskyt je nejen na území přírodního parku, ale i jinde v krajině nežádoucí. Jedná se o druhy k nám zavlečené, zvláště křídlatku japonskou (*Reynoutria japonica*) a netýkavku žláznatou (*Impatiens glandulifera*), jejichž šíření dosáhlo již takové intenzity, že má za následek ústup přirozených společenstev podél řeky.

Významným krajinnotvorným prvkem parku je rozptýlená krajinná zeleň kolem mrtvých ramen a zolované staré stromy a jejich skupiny na loukách a protipovodňových hrázkách.

Charakteristickými druhy živočichů pro přírodní park jsou ptáky s vazbou na vodní

prostředí: pisík obecný (*Actitis hypoleucos*), kulík říční (*Charadrius dubius*) a ledňáček říční (*Alcedo atthis*). V břehových porostech hnízdí slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*) a pěnice (*Sylvia* sp.). Na loukách lze pozorovat čejku chocholatou (*Vanellus vanellus*), koroptev polní (*Perdix perdix*) a skřivana polního (*Alauda arvensis*). Trvale zde žije vydra říční (*Lutra lutra*).

1.2. Přírodní park Sýkornice

Přírodní park Sýkornice byl zřízen v roce 1984 podle tehdy platných právních předpisů jako oblast klidu ve stejnojmenném lesním celku na východním okraji Nové Paky. Celková plocha přírodního parku činí 252, 1940 ha .

Geologické podloží je poměrně jednotvárné. Tvoří jej slepence, arkózy, místy brekcie, pískovce a prachovce karbonského stáří. Terén je poměrně členitý, rozbrázděný údolími několika potoků, z nichž největší je Štikovský potok na jižní hranici parku a Sýkornický potok v severní části území. Na Sýkornickém potoce se na terénních stupních vytvořily výrazné vodopády, které jsou vyhlášeny přírodní památkou. Potoky ze severní části parku ústí do Zlatnice, která je pravostranným přítokem Javoroky, Štikovský potok ústí do Javoroky. Nadmořská výška území roste od 370 m k téměř 500 m v západní části. Území přírodního parku je pokryto lesem, neleží v něm žádná trvalá sídla. Mezi lesními porosty převažují smrkové monokultury s fragmenty přirozených dubohabřin a bučin na plošinách a suťových lesů na svazích údolí. V bezprostředním okolí vodních toků se zachovaly zbytky olšin. Charakteru lesních porostů odpovídá i bylinný kryt. Podrost smrkových monokultur tvoří nenáročné acidofilní druhy rostlin, např. metlička křivolaká (*Avenella flexuosa*), pstroček dvoulistý (*Maianthemum bifolium*), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), borůvka černá (*Vaccinium myrtillus*), starček vejčitý (*Senecio ovatus*), netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*), mléčka zední (*Mycelis muralis*) aj. V izolovaných zbytcích porostů s přirozenou dřevinnou skladbou je rostlinný kryt bohatší. Ve fragmentech dubohabřin rostou sasanka hajní (*Anemonoides nemorosa*), plicník tmavý (*Pulmonaria obscura*), lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*), pitulník žlutý (*Galeobdolon luteum*), rozrazil lékařský (*Veronica officinalis*), ve zbytcích květnatých bučin najdeme svízel vonný (*Galium odoratum*), věsenku nachovou (*Prenanthes purpurea*), bažanku vytrvalou (*Mercurialis perennis*) aj. V olšinách podél Štikovského potoka je hojná bledule jarní (*Leucojum vernum*).

V lesích se vyskytují druhy obratlovců charakteristické pro tento biotop – káně lesní (*Buteo buteo*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*), hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*), datel černý (*Dryocopus martius*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), sojka obecná (*Garrulus glandarius*), sýkory (*Parus* spp.), brhlík lesní (*Sitta europaea*), pěnice (*Sylvia* spp.), budníčci (*Phylloscopus* spp.) atd.

Jak je patrné, přírodní park nevyniká zvláštními přírodovědnými hodnotami a jeho charakter odpovídá většině lesních oblastí v této části regionu. Od svého zřízení slouží zejména jako rekreační a turistická oblast v bezprostřední blízkosti Nové Paky. Je protkán množstvím lesních cest vhodných k procházkám a pěší turistice.

1.3. Přírodní park Les Včelný

Byl zřízen v roce 1996 na území lesa Včelný severovýchodně od Rychnova nad Kněžnou. Rozsáhlý lesní komplex leží v povodí Javornického potoka, v bezprostřední blízkosti města. Mj. sloužil vždy jako jeho krátkodobé rekreační zázemí. Geologické podloží tvoří starohorní krystalické břidlice Litického hřbetu (rozpadavé novoměstské fylity, ruly a svory zábřežské série mladších starohor) proraženého průlomovým údolím Javornického potoka, a sousední, mírně zvednuté opukové plošiny (slínovce spodního turonu). Hlavním vodním tokem, který protéká celým přírodním parkem a do něhož ústí další vodní toky, je Javornický potok. V severovýchodní části je naněm vybudován rybník (Ivanské jezero). Kolem Javornického potoka zůstaly zachovány nivní louky. Svahy a náhorní roviny jsou pokryty lesními porosty. Nadmořská výška území se pohybuje od 320 m v nivě Javornického potoka po 450 m v jihovýchodní části parku. Minerálně pestrý geologický podklad je příčinou bohatého rostlinného krytu. Původními porosty byly v minulosti dubohabrové háje (odtud zřejmě pochází i název nejbližší obce – Městská Habrová, dnes součást Rychnova nad Kněžnou). Na výchozech opuky se objevovaly vápnomilné bučiny, na severních svazích a na kyselém podkladě rul a svorů střídané acidofilními bučinami a doubravami. V údolí Javornického potoka tvořily původní vegetaci olšiny, po odlesnění následované slatinnými loukami. Oba typy lesů se v území zachovaly fragmentárně dodnes, dosud jsou provázány charakteristickými druhy rostlin. Botanický výzkum v území probíhá již skoro 200 let a za tuto dobu zde bylo nalezeno kolem 400 druhů rostlin, což je přibližně čtvrtina druhového bohatství Orlických hor a Podorlicka. V podrostu zde dodnes najdeme např. okrotici bílou (*Cephalanthera damasonium*), střevíčník pantoflíček (*Cypripedium calceolus*), lilii zlatohlávek (*Lilium martagon*), hlístník hnízdák (*Neottia nidus-avis*), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), orlíček obecný (*Aquilegia vulgaris*), kyčelnici devítilistou (*Dentaria enneaphyllos*) aj.

Vzhledem k charakteru biotopů převažují v přírodním parku lesní druhy obratlovců. Na mokřinách a v okolí rybníka se vyskytuje několik druhů obojživelníků – ropucha obecná (*Bufo bufo*), skokan hnědý (*Rana temporaria*), z plazů ještěrka živorodá (*Zootoca vivipara*), slepýš křehký (*Anguis fragilis*), užovka obojková (*Natrix natrix*) a kriticky ohrožená zmije obecná (*Vipera berus*). V porostech hnízdí lesní druhy ptáků, např. káně lesní (*Buteo buteo*), puštík obecný (*Strix aluco*), sýkora parukářka (*Parus cristatus*), budníček lesní (*Phylloscopus sibilatrix*), králíček ohnivý (*Regulus ignicapillus*) aj.

1.4. Přírodní park Údolí Rokytenky a Hvězdné

Přírodní park Rokytenka navazuje na chráněnou krajinnou oblast Orlické hory. Jde o území se zachovalými zbytky přírodních ekosystémů. Z floristického, fytoecenologického a krajinářského hlediska jsou nejcennější nivní společenstva u Hvězdné a u levostranného přítoku Hvězdné od Záhor. Krajinářsky a botanicky jsou cenné také zbytky jedlobučin a květnatých bučin se skalními výchozy, lesní a luční prameniště, tužebníková lada, pobřežní vegetace potoků, malé extenzivně kosené a druhově bohaté louky.

Ze zvláště chráněných druhů rostlin zde roste prstnatec májový, bledule jarní, lilie zlatohlavá, úpolín nejvyšší, krušík bahenní.

Z fauny převládají podhorské a lesní druhy z nichž můžeme jmenovat např. čolka horského, ještěrku živorodou, zmiji obecnou, čápa černého, lejska malého, skorce vodního a konipase horského.

1.5. Přírodní park Hrádeček

Důvodem vyhlášení tohoto přírodního parku je členitý reliéf Mladobukovské vrchoviny s Vlčími skalami. Zde se nacházejí rozsáhlé přirozené porosty buku s charakteristickou flórou. Významná je také společenskohistorická hodnota území.

Na území parku můžeme nalézt bučiny s naprostou absencí bylinného patra, květnaté bučiny s charakteristickou flórou květnatých bučin a druhotné porosty smrku. Velmi vzácná jsou společenstva potočního luhu. Významná jsou také společenstva osluněných skal, prameniště, louky a pastviny.

Z fauny se zde můžeme potkat již s horskými druhy jakými jsou čolek horský, ještěrka živorodá, zmije obecná, lejsek černohlavý, sýkora parukářka, sýkora uhelníček a hýl obecný.

